

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 45 Volume: 9 Issue: 45

Ağustos 2016 August 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

URFA'NIN SOSYO-KÜLTÜREL YAŞAMINDA MİHENK TAŞI BİR KURUM: URFA HALKEVİ
A TOUCHSTONE INSTITUTION IN URFA'S SOCIO-CULTURAL LIFE: URFA COMMUNITY CENTERS
Yüksel YILDIRIM*

Öz

Türkiye Cumhuriyeti'nin önemli kültürel atılımlarından biri olan Halkevleri, Atatürk tarafından 19 Şubat 1932'de kurulmuştur. Halkevlerinin amacı, Atatürk ilke ve inkılablarını halka tanıtmak, benimsetmek ve geliştirmek olmuştur. Halkevleri, dokuz farklı şube üzerinden hareket ederek kültürel kalkınmayı sağlamaya çalışmıştır. Böylece devlet ile halk arasındaki bütünleşme sağlanırken aynı zamanda inkılabların toplum tabanına yayılması amaçlanmıştır. 23 Şubat 1934'te açılan Halkevlerinden biri de Urfa Halkevidir. Bu araştırmanın kapsamını Urfa Halkevi ve faaliyetleri oluşturmaktadır ve bu çalışmada Urfa Halkevi ile ilgili ulaşılan en önemli noktalar belirlenmeye çalışılmıştır. Bu durumlar: CHF Halkevleri Talimatnamesi'nin aksine Urfa'da CHP Teşkilatı olmadan Urfa Halkevinin açılmış olması, teftiş raporları ile Urfa Halkevi çalışmalarının zıtlık göstermesi, kadının sosyal hayata katılımı için gösterilen faaliyetler, Urfa'nın etnik yapısından dolayı açılan Türkçe okuma yazma kursları ve gösterilen başarı şeklinde sıralanabilir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Atatürk, Halkevleri, Urfa Halkevi, Cumhuriyet Halk Partisi.

Abstract

Community Centers (People's Houses), which is one of the most important cultural improvements of the Turkish Republic, were established in 19 th of February, 1932 by Atatürk. The aim of the Community Centers was to introduce Atatürk's principles and revolutions to the people, make these people adopt to these principles and revolutions, and improve these principles and revolutions. Community Centers tried to provide cultural development by using nine different branches. Thus, they ensured the consolidation between the people and the state, and aimed to extend there volutionsto the social base. Urfa Community Center is one of the Community Centers that were established in 23 rd of February, 1934. Urfa Community Center and it sactivities constitute this survey's content. We tried to indicate the most important points that were achieved about Urfa Community Center. This situations: Incontrast with CHF Community Center Regulations, Urfa Community Center was opened without having a CHP Organization in Urfa, there is a conflict between inspection reportsand activities of Urfa Community Center, the activities that were done in order to make women participate in the social life, Turkish Literacy Courses that were opened owing to Urfa's ethnicity and the success that was shown.

Keywords: Turkey, Atatürk, Community Centers, Urfa Community Center, Cumhuriyet Halk Partisi.

Giriş

1918'de sona eren I. Dünya Savaşı ile birlikte Anadolu topraklarının büyük bir kısmı işgale uğramış; ardından Mustafa Kemal önderliğinde başlatılan Milli Mücadele sonucunda imzalanan Lozan Antlaşması ile zafer taçlandırılmıştır. Kurulan yeni devlet, Cumhuriyet rejimini benimsemiş ve her yönüyle çağdaş bir devlet olma yolunda pek çok ilke ve inkılâba imza atılmıştır. Aynı zamanda bu yeni rejimin halk tarafından benimsenmesi amacıyla pek çok yeni kurum devreye sokulmuştur. O dönemdeki kurumların biri de 19 Şubat 1932'de açılan Halkevleridir.

Halkevleri, Cumhuriyet Halk Fırkası¹ yönetimine alınarak teşkilat bütünlüğü sağlanmış ve Halkevlerinde hedeflenen programın temelleri Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Laiklik, Devletçilik, Halkçılık ve İnkılâpçılık olarak belirtilmiştir (CHF Halkevleri Talimatnamesi,1934: 3; Duman, 2013: 73). Bu altı ilke üzerinden aynı ideale bağlı örgütlenmiş bir halk kitlesi ortaya çıkarılarak milli kültür, ülkü, amaç ve düşünce birliği sağlanması hedeflenmiştir (Oral,2006: 49-50; Karakuş,2006: 125; Özer,2010: 254). İlk olarak 14 ilde açılan Halkevleri, kısa zaman içinde yurdun her tarafına yayılmış (Çeçen, 2000: 95) ve CHF'nin hazırladığı talimatname doğrultusunda ve dokuz farklı şube üzerinden çalışmalarını yürütmüştür (CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1934: 6). Zaman içerisinde açılan Halkevlerinde biri de 23 Şubat 1934'te faaliyete giren Urfa Halkevidir.

Halkevleri ile ilgili çok sayıda kitap, makale, tez v.b. bilimsel çalışma bulunmaktadır. Bu konuda yazılan kitaplar arasında Anıl Çeçen'in *Halkevleri*, Nurcan Toksoy'un *Halkevleri -Bir Kültürel Kalkınma Modeli Olarak-*, İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun *Halkın Evi* adlı çalışmaları önemli birer kaynaktır. Bu eserlerde yer yer Urfa Halkevi ile ilgili bilgi verilmekle birlikte bu Halkevine ilişkin bazı konularda detaylı bilgi bulunmamaktadır. Halkevleri üzerine yazılan makaleler ise çok sayıda olmakla birlikte Temmuz 2016 itibarıyla Urfa Halkevi üzerine ulaşılabilen makaleler arasında Gülşah Eser'in "Cumhuriyet Döneminde Türkçe'nin Eğitimi ve Öğretimi: Urfa Halkevi Örneği" (Eser, 2015: 1176-1184) ve "Halkevleri'nde Güzel

*Araştırmacı Tarihçi, yukselyildirim502@gmail.com

¹CHP, Mustafa Kemal Atatürk öncülüğünde 9 Eylül 1923'te "Halk Fırkası" adıyla kurulmuştur. 1924 yılında "Cumhuriyet Halk Fırkası (CHF)", 1935 yılında ise Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) adını almıştır. Cumhuriyet Halk Partisi Resmi İnternet Sitesi, CHP Tarihi, <https://www.chp.org.tr/>, erişim tarihi: 23 Mayıs 2016.

Çalışmaları: Urfa Halkevi Örneği” (Eser, 2016: 630-640) başlıklı çalışmaları örnek gösterilebilir. Eser’in çalışmalarında daha çok Urfa Halkevi’nin açılışı ve burada düzenlenen Türkçe okuma yazma kurslarına yer verilmekte ve Urfa Halkevinin güzel sanatlar çalışmaları ise oldukça ayrıntılı bir şekilde anlatılmaktadır.

Konuyla ilgili tezlere bakıldığında ise 3’ü doktora, 1’i sanatta yeterlilik ve 29’u yüksek lisans olmak üzere toplamda 33 çalışma olduğu dikkati çekmektedir. Bunların dışında, Prof. Dr. Aygün Attar danışmanlığında Yüksel Yıldırım tarafından “Yeni Türkiye’nin Yapılanma Sürecinde Halkevleri’nin Rolü ve Urfa Halkevi Örneği (1934-1952)” başlığıyla bir Yüksek Lisans tez çalışması da Temmuz 2016’da tamamlanmıştır. Bu tez çalışmasının temel kaynağını Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi’nde bulunan arşiv belgeleri ile birlikte dönemin yerel gazetelerindeki konuyla ilgili haberler ve dönemin canlı tanıkları ile yapılan röportajlar oluşturmaktadır.

1. Urfa Halkevi’nin Açılışı

Halkevlerinin kuruluş sürecinde bir Halkevinin açılabilmesi için öngörülen şartlar CHF Halkevleri Talimatnamesi’nde yer alan esaslara göre ve İl CHP Teşkilatı tarafından sağlanmalıydı. Ancak Urfa ilinde CHP Teşkilatı hemen hemen Urfa Halkevinin açılışından on yıl sonra, 14 Eylül 1944’te oluşturulmuştur. Bu durum iletişimde ve bütçede sıkıntılara neden olmuş; gerek faaliyetler ve gerekse genel merkez ile telgraflaşma Urfa Valileri aracılığı ile yapılmıştır. Halkevinin kuruluşundan CHP teşkilatının oluşturulduğu sürece kadar Urfa Halkevinin kuruluşunun hangi kurum ya da kuruluşlar tarafından gerçekleştirildiğine dair herhangi bir bilgiye ise ulaşılamamıştır. Yine de yaşanan bütün sıkıntılara rağmen Urfa Halkevi açılmış olduğu tarihten itibaren açmış olduğu şubeler aracılığı ile önemli çalışmalarda bulunmuş, Urfa’da sosyal ve kültürel alanda önemli değişikliklerin yaşanmasını sağlamıştır. Halkın büyük öndere ve hükümete olan bağlılıkları, ilke ve inkılâpların halka benimsetilmesi için canla başla çalıştıkları, yapılan faaliyetler ile ortaya konulmuştur.²

19 Şubat 1934 günü düzenlenen Halkevlerinin ikinci kuruluş yıldönümünde Başbakan İsmet İnönü bir konuşma yaparak Adapazarı, Amasya, Beyazıt, Bergama, Bitlis, Çorlu, Elazığ, Erzurum, Iğdır, Kula, Maraş, Mardin, Milas, Mudanya, Muş, Sandıklı, Siirt, Silvan, Ünye, Ürgüp, Ödemiş, Uşak, Urfa ve Uzunköprü Halkevlerinin açılışını müjdelemiştir (Çeçen, 2000: 121; Orak, 2015: 47; Toksoy, 2007: 43; Ulus, 13 Şubat 1934:1). 23 Şubat 1934’te açılan Urfa Halkevi’nin açılış töreni Uray Sineması’nda yapılmıştır. Tören, Başbakan İsmet İnönü’nün Ankara Radyosu’ndan yayınlanan Halkevlerinin ülkenin geleceği üzerindeki önemini belirten konuşması ile başlamış (BCA, 490.01/844.339.2) ve Turan Mektebi Başöğretmeni İhsan Özdemir’in salonda bulunan halka yüksek sesle “Gazi’nin Andı”nı okutturmasıyla devam etmiştir. Daha sonra Şehit Nusret Mektebi Öğretmeni Müeyyet Hanım, Dumlupınar manzumesini, Vatan Mektebi Öğretmeni Nafi Bey, Behçet Kemal Çağlar’ın Halkevleri için yazmış olduğu şiiri ve Orta Mektep Müdürü Cevdet Bey ise Halkevleri Talimatnamesini okumuştur. Ardından Urfa Valisi Nizamettin Atakar Halkevlerinin amacı, Milli Mücadele’nin tarihçesi ve mevcut hükümetin faaliyetleri hakkında halkı bilgilendirmiştir. Musiki heyetinin milli parçaları çalması ve onuncu yıl marşının okunmasıyla merasim tamamlanmıştır (BCA, 490.01/ 844.339.2).

Urfa’da zaman içerisinde yeni Halkevleri ve Halkodaları açılmıştır ve merkez ise Urfa Halkevi olmuştur. Zaman içerisinde Urfa’da toplam 6 Halkevi, 18 Halkodası açılmıştır. Bunlar aşağıdaki gibidir:

Urfa’da Açılan Halkevleri ve Halkodaları

Halkevleri	Halkodaları	
Urfa (Merkez)	Bozova (Yaylak)	Baziki
Siverek	Kanlıaşar	Çarmelik
Birecik	Gülmen (Akziyaret)	Cibbin
Suruç	Resulayn (Ceylanpınar)	Akçakoca
Viranşehir	Halfeti	Argıl
Akçakale	Hilvan	Yashıca
	Tisha	Hobap
	Sırrın	Harran

²Halkevlerinin dokuz şubesinden en az üç şubesinin faaliyete geçmesi, iki yüz kişilik bir salon, bir kütüphane, çalışma ve okuma odası, spor yapabilmek için bahçeli olan bir bina olması, bir memur, bir odacı ve zaruri ihtiyaçları karşılayacak bütçenin sağlanması, CHF İl Teşkilatının görevidir. Bu şartlar, İl Parti Teşkilatı tarafından CHF Genel Yönetim Kuruluna iletildikten sonra alınan onay ile Halkevi açılır. Halkevi başkanları, yine aynı İl Parti Teşkilatının Yönetim Kurulu tarafından seçilir. Halkevi ve şubelerinin yönetim kuruluna seçilebilmesi için parti üyesi olması şartı getirilmiştir. (CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1934: 8-10)Urfa’da CHP teşkilatı CHP Müfettişi Prof. Dr. Sadi Irmak ve İdare Heyetinden M. Hüsrev Göle tarafından 14 Eylül 1944’te kurulmuştur. Urfa CHP İl İdare Kurulu Başkanı Osman Ağan, parti teşkilatının kurulması nedeniyle Urfa Halkevi salonunda bir konuşma yapmıştır. Ardından partinin açılması münasebetiyle Urfa Halkevi Başkanı Salahattin Atabay: “...partimizin Urfa’da da teşkilatlandırılması keyfiyeti şükran borcumuzu büsbütün arttırdığını ve bu sahada daha geniş ve olgun bir şekilde ve her türlü fedakârlıkla çalışmayı Urfa’lılar namına şahsi tanzimlerimle arz ederim” sözleriyle Urfa ilinin artık bir parti örgütüne sahip olduğunu müjdelemiştir (BCA,490.01/1793.1262.1).

2. Urfa Halkevinin İdari Yapısı

Tıpkı diğer Halkevlerinde olduğu gibi Urfa Halkevinde de faaliyetlerin yürütülebilmesi açısından Halkevi başkanı önemli bir rol üstlenmiştir. Kuruluşundan kapatılışına kadar olan süreçte Urfa Halkevine hizmet eden başkanlar göreve geldikleri tarihler temel alınarak şu şekilde sıralanabilir:

Eczacı Musa Kazım Yazgan (23 Şubat 1934),

Doktor Muzaffer Akaltun (22 Ocak 1935),

Recep Gürel (26 Haziran 1937),

Celal Kürkçüoğlu (10 Temmuz 1940),

İnsihar Müdürü Salahattin Atabay (25 Kasım 1942),

Öğretmen Ahmet Şemseddin Vural (13 Mart 1946),

Öğretmen H.Refet Tanışık (17 Şubat 1947),

Öğretmen İhsan Özdemir (5 Eylül 1947).

2.1. Urfa Halkevinin Komitelerinde Görevli (Üye) Olanlar

Urfa Halkevi başkanlarına dair bilgilere 1934 yılından başlayarak ulaşılabilmekle birlikte Halkevinin şube komiteleri ile ilgili ilk bilgilere 17 Mart 1936 tarihli arşiv belgesinden ulaşılabilmektedir³ (BCA, 490.01/973.768.5).

2.1.1. Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi

Başkan: Fikri Demirel (Öğretmen).

Üyeler: Hasan Açıanal (Müftü), Bekir Açıanal (Çiftçi), İhsan Uludağ (Öğretmen), Cevdet Baykal (Öğretmen).

2.1.2. Güzel Sanatlar (Ar) Şubesi

Başkan: Rıza Uğurata (Öğretmen).

Üyeler: H.Macit Erakın (Halkevi Sekreteri), Ali Turay (Öğretmen), Cevdet Kutlug (Öğretmen), Bayan Şefkat Turan (Öğretmen).

2.1.3. Halk Dershaneleri ve Kursları Şubesi

Başkan: Sıtkı Ergün (İşyar).

Üyeler: Ali Oral (İşyar), Sait Vural (Öğretmen), Ali Galip Aksoy (Öğretmen), Bayan Fehime Aksoy (Öğretmen).

2.1.4. Kütüphane ve Yayın Şubesi

Başkan: Bedri Alpay (Yazıcı).

Üyeler: Hulusi Özer (Çiftçi), Bedi Sözen (Öğretmen), Celal Ersöz (Çiftçi), Salih Çelikkol (Öğretmen).

2.1.5. Köycülük Şubesi

Başkan: Sami Durak (Çiftçi).

Üyeler: Yunus Arıkan (İşyar), Rıza Tüzün (Baytar), Hasan Demirkol (Çiftçi), Tahir Güllü (İşyar).

2.1.6. Sosyal Yardım Şubesi

Başkan: Emin Mogultay (Dişçi).

Üyeler: A. Şemseddin Vural (Öğretmen), Ömer Alay (Uray Başkanı), Ahmet ... (Tüccar), Eyyüp Şekerci (Tüccar).

2.1.7. Temsil (Tiyatro) Şubesi

Başkan: Şahin Menekşeoğlu (Espektör).

Üyeler: İhsan Özdemir (Öğretmen), Kamil Aykut (Öğretmen), Bekir Kubilay (İşyar), H.Kamil Başak (Öğretmen).

2.1.8. Spor Şubesi

Başkan: Ömer Lobut (İşyar).

Üyeler: Sami Durak (Çiftçi), Hicri Yetkin (Elektrikçi), Kamil Hasırcı (İşyar), Bedri Alpay (Yazıcı), Hüseyin Kubilay (İşyar), Mehmet Karalök (Makinist).

3. Halkevi Binası

Urfa'da Halkevi için tahsis edilen bina, Karakoyun meydanında hususi muhasebeye ait olup şehir merkezinde bulunmaktaydı (BCA, 490.01/844.339.2). Salonları pek geniş olmamakla beraber eski olduğundan binanın tadilata ihtiyacı olmuştur. Urfa Halkevi Başkanı M. Kazım Yazgan bina çevresinde bulunan eski duvarları yıkarak binayı göz önüne çıkarmıştır. Halkevinin dış cephesini kireç ile badana

³ CHF Halkevleri Talimatnamesine göre Halkevlerinde iki yılda bir şube komite üye seçimleri yapılmaktadır. Ancak belge yetersizliğinden dolayı sadece yapılmış olan üç şube komite seçiminin sonuçları mevcut bulunmaktadır. Urfa Halkevi ile ilgili yapılan araştırma neticesinde ulaşılan sonuçlar şöyledir. 17 Mart 1936 tarihli arşiv belgesi, 20 Mart 1944 tarihli *Yenilik* gazetesinin haberi ve 6 Nisan 1946 tarihinde CHP Genel Sekreterliğine gönderilen yazıda, İdare ve Teşkilat Yönetmeliğinin on sekizinci maddesi gereğince Urfa Halkevinin 1946 yılında yapılan komite seçimlerinin bilgileridir.

yaparak temiz bir hale getirilmiştir (BCA, 490.01/1004.875.1; Akgün, 30 Temmuz 1938,1; Urfa'da Milli Gazete, 17 Aralık 1934,1).

Urfa Halkevi binasının önceleri bir okul olduğu daha sonra sinemaya dönüştürüldüğü ve ardından da Halkevi binası olarak işlev gördüğüne dair bir bilgi de mevcuttur (Eser, 2016: 634).

4. Urfa Halkevi Bütçesi

Urfa Halkevi bütçesiyle ilgili bilgilere hakkındaki bilgilere Kütahya Saylavı Mehmet Somer'in Urfa Halkevine ilişkin düzenlediği bir rapordan ulaşılabilmektedir. Somer, Halkevlerinin açılış yıldönümü münasebetiyle 16 Şubat 1936'da kış konferansları için Urfa'ya gelmiştir (BCA, 490.01/1013.909.2) ve Urfa Halkevi hakkında yaptığı tahkikat neticesinde yazdığı raporda "*Urfa Halkevinin bütçesi hususi muhasebeden muhassas 2000 ve belediyeden verilen 1000 lira ki toplam 3000 liradan ibarettir. Bu kadar az bir para ile Urfa'nın bütün ihtiyaçlarını karşılamak mümkün olamayacağından hususi muhasebe idaresinden 3000 ve belediyeden 2000 lira verilmek suretiyle bütçenin 5000 liraya yükseltilmesi lazım geldiği düşüncesindeyim. İçtimai, zirai hatta Urfa vilayeti için siyasi vazifeleri bulunan Halkevinin bütün bu branşlarda ufak bir bütçeyle muvaffakiyetle çalışmalarını yakından gördüğüm için bütçenin bir miktar arttırılmasıyla bu çalışmaların birkaç misli artacağına şüphe etmemekteyim*" diye durumu belirterek bu raporu CHP Genel Sekreterliğine iletmıştır (BCA, 490.01/1013.909.2).

5. Urfa Halkevinin Faaliyetleri

5.1. Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi

Halkevlerinin başta gelen ve kapsamı en geniş olan şubesidir. Şube, Cumhuriyet rejiminin benimsenmesi ve ulus bilincinin oluşturulması açısından önem arz ederken ulusal bütünlüğün yaratılmasını hedeflemiştir (Arık, 1947: 113; Arıkan, 1999: 275; Temizhan, 2006: 56; Karadağ, 1988: 75). Urfa, tarihi zenginliği dolayısıyla birçok milletten ve dinden insanlar Türk, Kürt, Arap, Ermeni, Süryani ve Yahudi'nin birlikte yaşadığı bir vilayettir (Özdemir, 2013: 25). Bu nedenle Urfa Halkevi açıldığı tarihten itibaren Türkçe okuma yazma kurslarına önem vermiştir.

Urfa Halkevinin ilk etapta açmış olduğu Türkçe okuma yazma kursuna 184 vatandaş katılmış (Halkevlerinin 1935 Faaliyet Raporları Hulasası, 1936: 116; BCA, 490. 01/ 973.768.5). ardından bir Türkçe ve bir de Fransızca olmak üzere 180 kişinin katıldığı iki kurs daha açılmıştır. Gönüllü Öğretmenlerden Bedri Albay, İbrahim Karakapucu, İbrahim Buluntu ve Ali Ural açılacak iki Türkçe kursundan birini de cezaevinde uygulamaya başlamıştır (Urfa Halkevinin Bir Yıllık İş Sayımı 23.02.1935 – 23.02.1936,1936: 32). Zaman içerisinde Urfa'daki diğer Halkevlerinde de Türkçe okuma yazma kursları açılmıştır. Örneğin, Siverek Halkevinde açılan İngilizce ve Türkçe kursları iki buçuk ay devam edip kurslara kırktan fazla kişi katılmıştır (BCA, 490.01/844.340.1; Siverek Halkevi Bir Yıllık Çalışma Raporu 1938-1939: 28). Birecik Halkevinde açılan Türkçe okuma yazma kursu dört ay devam etmiş ve kursa 65 kişi katılmıştır (BCA, 490.01/991.835.4; Birecik Halkevi Altı Aylık Çalışma Raporu 1 Ocak 1937-30 Haziran 1937).

Halkevlerinde Türkiye genelinde 1942 yılında açılan kurs sayısı 314'tür. Açılan bu kursların 109'u Türkçe okuma yazma kursudur (CHP Halkevleri ve Halkodaları 1943: 11). Bu kurslar 1945 yılından itibaren CHP Genel Sekreterliği denetiminde yürütülmüş ve hedeflenen 80 kursun açılacağı yerler arasında Urfa, Viranşehir ve Siverek de yer almıştır (Eser, 2015: 1180; Toksoy, 2007: 467; CHP Halkevleri ve Halkodaları 1945: 19). Urfa Halkevleri ve Halkodalarında 1945-1950 yılları arasında toplam 87 Türkçe okuma yazma kursu açılmıştır. 1950 yılı sonunda CHP Genel Sekreterliği, Urfa merkez, ilçe ve köylerde açılmış olan Türkçe okuma yazma kursları hakkında aldıkları bilgileri başarılı ve tatmin edici görmüştür (BCA,490.01/1059.1068.1; Eser, 2015: 1180).

Yapılan eğitim seferberliği içindeki kurslardan biri de yedi aylık bir süreci kapsayan Gezici Köy Kadınları kursudur (BCA,490.01/1059.1068.1). Siverek, Suruç, Akçakale Halkevi ve Tisha Halkodasında açılan kurslar ile köy kadın ve kızlarına Türkçe okuma yazma kursu verilmiştir (Urfa, 11 Mart 1947: 1; BCA, 490.01/1059. 1068. 1).

Urfa Halkevinin eğitim alanında yaptığı seferberlik içinde yabancı dil kursları da bulunmaktadır (BCA,490.01/844. 340.1; Eser, 2015: 1180). İngilizce kursları Halkevinde verildiği gibi yerel gazetelerde de İngilizce derslerine bir köşe ayrılmıştır (Akgün, 20 Nisan 1938: 1-2). Ratıp Akdeniz açılan İngilizce kursları ile ilgili "*Biz bu kursu herhangi bir propaganda tesiri altında kalarak değil, cümlelerin kuruluşu itibarı ile Türkçeye çok yakın olan İngilizce, garp dilinde konuşulan bir dil olduğu için, hevesli yurttaşların arzularını isaf etmek üzere ve faal olan Halkevi Başkanı Salahattin Atabay'ın, gayretleri sayesinde böyle bir teşebbüse girişmiş bulunuyoruz*" demiştir (Urfa, 18 Aralık 1944: 1; Akgün, 18 Ocak 1944: 1; Akgün, 8 Ocak 1944: 1; Urfa, 25 Mart 1947: 1; Urfa, 15 Nisan 1947: 1). 1935 yılında Urfa Halkevinde açılan Fransızca kursu gönüllü öğretmenler, Bedri Albay, İbrahim Karakapucu, İbrahim Buluntu, Ali Ural ayrıca Sabit Kıymetli ve Mehmet Yazgan tarafından verilmiştir (Urfa Halkevi'nin Bir Yıllık İş Sayımı 23.02.1935–23.02.1936: 32; Urfa, 25 Mart 1947: 1; Urfa, 15 Nisan 1947: 1). Ayrıca yerel gazete köşesinde Fransızca dersleri verilmeye devam edilmiştir (Urfa, 22 Aralık 1948: 2).

5.1.1. Tarih Alanı: Halkevlerinin ana felsefesinde eskiyi yıkmadan, geleneksel kültürü koruyarak yeni değerlerle senteze ulaşmak hedeflendiğinden Halkevlerinde tarihsel değerlere sahip çıkmıştır (Çeçen,

2000: 128). Halkevleri tarih alanındaki çalışmalarında bir yandan Cumhuriyet tarihini içselleştirmeye çalışırken diğer bir yandan da Türk Tarih Tezine uygun, uzak tarih şuurunun halk arasında yaygınlaşmasını amaçlamıştır. Urfa Halkevi milli tarih bilincinin oluşması için Türk Tarih Tezine uygun olarak Mimar Sinan, Türk Kadınları, Fuzuli, Namık Kemal vb. ile ilgili anma programları düzenlemiş ve konferanslar vermiştir. Yakın tarih yani Cumhuriyet tarihi alanında Şehit Kubilay, Türkiye Siyasetinde Atatürk Düşüncelerinin Tesiri, Lozan, Montrö, 19 Mayıs vb. konulu konferanslar, anma programları ve kutlama törenleri ile milli bilinç oluşturulmaya çalışılmıştır (Urfa'da Milli Gazete, 28 Temmuz 1934; Urfa'da Milli Gazete, 1 Ocak 1935; Yenilik, 30 Ağustos 1934; Yenilik, 4 Nisan 1935; Yenilik, 6 Kasım 1936).

5.1.2. Edebiyat Alanı: 1934 yılında Urfa şairlerinin ve hanendelerinin Türk diline ve harsına etki edecek önemli eserleri toplanmıştır (BCA,490.01/844. 339. 2). Dil derlemelerine önem verilerek öz Türkçe sözler derlemiş ve Türk Dili Tetkik Cemiyeti'ne gönderilmiştir (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulasası, 1935: 119). Ayrıca Dil, Tarih ve Edebiyat Şube Başkanı Cevdet Baykal tarafından 900'den fazla öz Türkçe kelime derlenmiştir. Klasik ve lirik çalışmalar derlenip bunların önemi konferanslarla halka anlatılmaya çalışılmıştır. Urfa Halkevinde mani derleme çalışmaları da yapılmıştır (BCA,490.01/973.768.5; Urfa Halkevinin Bir Yıllık İş Sayımı: 6-9).

*"Su akar taşa değer, kirpik var kaşa değer
Benim bir nazlı yarım, oturan paşa değer."*

Siverek Halkevi anane, mani, şiir ve masalları derlemeyip bir mecmua halinde "Duygularımdan Parçalar" adı altında yayınlamıştır (BCA, 490. 01/844.340.1; Siverek Halkevi Bir Yıllık Çalışma Raporu 1938-1939: 28).

"Mehmetçiğin Rüyasında..."

*Kan ve ölüm kusarken kara ağızlı devler,
Tüfeğini kavramış canı gibi bu erler.*

Ötede bomboş kalmış bacası tüten evler,

Alınları hep ıssız, düğünsüzmüş o köyler." (Baruksal, 1938: 8)

Dil, Tarih ve Edebiyat şubesi üyelerinden İhsan Uludağ, Halkevi salonunda büyük Türk şairi Fuzuli ve Azeri Lehçesi hakkında bir konferans verip milli bilincin oluşmasına katkı sağlanmıştır (Yenilik, 25 Nisan 1935: 1).

5.2. Güzel Sanatlar Şubesi

Bu şube halkın türkü ve rakslarının benimsenip yayılması sağlarken, çağdaş ve çok sesli müziğin ülkeye yerleşmesi ve gelişmesi için çalışmalarda bulunmuştur (CHP Halkevleri ve Halkodalarının 1940 Çalışmaları,1940: 35; CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1934: 11). Bu şube çalışmalarına bağlı olarak Urfa Halkevinde keman, mandolin (yaylı ve telli sazlar) kursları da verilmiştir (Yenilik, 19 Şubat 1944: 1; Urfa, 25 Mart 1947: 1; Eser, 2016: 638). Urfa Halkevi, 1934 yılında 25 kişiden oluşan bir bando takımını oluşturmuştur. 1 Temmuz 1936'da Bando Şefliğini yapan Osman Özsoy Urfa Halkevi kapanana kadar görevine devam etmiştir (Eser, 2016: 637).⁴ İlerleyen yıllarda takımdaki sayı 14'e inmiştir (BCA,490.01/1042.1007.2).

Tablo.10: Urfa Halkevi Bando Takımı

Bando Şefi	Osman Özsoy
Ahmet Dalyan	Abdurrahman Pilatin
Halil Onur	Rıza Malacan
Mehmet İş	Mehmet Şengül
Ahmet Alp	Sinan Tan
Mahmut Alp	Yahya Özsoy
Mustafa Uyanık	Şükri Yeğen
Ali Kirişçi	Temir Özdemir

Kaynak: BCA, 490.01/1042.1007.2, 31 Mart 1943.

Urfa Halkevinin ilgi çeken bir çalışması da piyano eşliğinde sessiz sinema oynanmasıdır (Özdemir, 09 Ekim 2015).Fon müziği olarak Schubert, Schumann, Chopin ve Offenbach'ın besteleri dinlenmiştir. (Özdemir, 2013: 22). Konuyla ilgili Prof. Dr. Coşkun Özdemir⁵"1938 yılında idi. Annem ve babamla birlikte Urfa

⁴ **Osman Özsoy:** 1324(1908) Urfa doğumlu, baba adı Ali, Anne adı Adile. Bursa, Sanatkârlar Mektebi ikinci sınıfta iken, Yunan işgali üzerine Urfa'ya gelmiştir. Urfa Sanatkârlar Mektebinden muzun olduktan sonra Vilayet Matbaa Mürettibisi (dizgici) görevinin yapmıştır. 1929 yılında matbaa başmürettibi olmuştur. Askerlik görevinden dolayı 1930 yılında görevinden ayrılmıştır. 15 Ağustos 1935 yılında Mardin'e gitmiş orada Mardin Halkevi bando şefliğini yapmıştır. Urfa Halkevi Başkanının daveti üzerine 1 Temmuz 1936 tarihinde Urfa'ya geri dönmüştür. Önce Urfa Halkevi Okuma Odası Kütüphane Memurluğunu yapmıştır. 1942 yılından itibaren Urfa Ortaokulu hesap memurluğu görevine getirilmiştir. Osman Özsoy, Zeliha Özsoy ile evli iki kızı ve iki oğlu vardır. BCA,490.01/1042.1007.2, Hal Tercüme Kağıdı, 31 Mart 1943.

⁵ **Prof. Dr. Coşkun Özdemir:** 1929 yılında Urfa'da doğdu. Urfa Halkevinin kuruluşundan, kapanmasına kadar Urfa Halkevinde görev alan Öğretmen İhsan Özdemir ve Öğretmen Lamia Özdemir'in ilk çocuklarıdır. İlköğretimini Urfa'da yapan Özdemir, 1940 yılında Ankara Maarif Kolejine girmiş, ardından İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini okumuştur. Sonraki yıllarda Londra National Hospital For Nervous Diseases, Boston Harvard Üniversitesi Massachussets General Hospital eğitimleri ve Avrupa Kas Hastalıkları Derneği,

Halkevinin sinemalarına katılıyordum. O zamanlar ben 8-9 yaşlarındaydım. Sessiz sinemalarda piyano ile klasik müzik çalınıyordu. Offenbach'ın "Barkorol" parçası halen ezberindedir. Bu enteresan durumun sırnı sonradan keşfettim. Mustafa Kemal, 1913'te Sofya'da Ateşemilliter iken opera seyrediyor. Çıktığında arkadaşlarına neden geri kaldığımızı daha iyi anlıyorum diyor. Klasik müzik ve opera ile medeniyet ve uygarlığın bağlantılarını keşfediyor. Bu durum insanın ileri görüşlülüğünü arttırıyor. Bu klasik müzikler tiyatro gecelerinde de kullanılıyordu" demektedir (Özdemir, 09 Ekim 2015).

Kültür Bakanlığı tarafından oluşturulan Mahalli Şarkıları Derleme Heyeti 1938'de Urfa'ya gelmiştir. Konservatuar Bölümü Şan Öğretmeni ve Heyet Şefi Nurullah Taşkıran, Sivas Lisesi Müzik Öğretmeni Muzaffer Sarısözen ve Gazi Lisesi Müzik Öğretmeni Arif Beyden teşekkül eden heyet, 130 kadar milli ve mahalli şarkıyı halktan toplanmıştır (Yenilik, 14 Temmuz 1938:1).

Halkevi Başkanı Salahattin Atabay başkanlığında saz ve oyun ekipleri 6 Aralık 1943'te Ankara'ya gidilmiştir. Muzaffer Sarısözen tarafından karşılanan Urfa Halkevi ekibi, Ankara Radyosu ve Ankara Halkevinde programlarını sunmuştur. Urfa Halkevi ekibi Parti Genel Sekreteri, Milletvekilleri, Hamdi Olcay, Mehmet Emin Yurdakul ve pek çok kişinin iltifatlarına mahzar olmuştur (Çapa, 2013: 134-135; BCA, 490.01/1038.994.1; Atabay, 05.11.2015; Tunalı, 2014: 71; Akgün, 28 Aralık 1943: 1).⁶

Urfa Halkevi Güzel Sanatlar Şubesinin hazırladığı "Eski Türk İşlemeleri" sergisi, 19 Mayıs Cuma günü saat 15.00'te Halkevi salonunda Vali Hasip Kayhan, "Halkevimizin muvaffakiyetli eserlerinden biri daha" diyerek açılış kurdelesini kesmiştir. Urfa kadınları tarafından işlenen peşkirler, kilimler ve heybeler çok takdir edilmiştir. Vali Hasip Kayhan tarafından çok beğenilen el işleme sergisine halk yoğun ilgi göstermiştir (Eser, 2016:636 ; Yenilik, 22 Mayıs 1944: 1).

5.3. Temsil (Tiyatro) Şubesi

Temsil şubesi insanlara tiyatro kültürünü aşılarken milli bilincin oluşmasını sağlamaya çalışmıştır (Baltacıoğlu, 1950:125). Şube sadece tiyatroyu değil film, kukla oyunu, komedi ve Karagöz gibi oyunlara da yer vermiştir. Hazırlanan temsiller Urfa Halkevinde defalarca sahnelendiği gibi İlçe Halkevleri ve çevre illerde örneğin Mardin'e kadar gidilerek sahnelenmiştir (BCA, 490.01/1004.875.1; CHP Halkevleri ve Halkodalarının 1940 Çalışmaları: 39).

Temsil şubesi üyeleri İhsan Özdemir, M. Cevdet, Ali Galip ve arkadaşları tarafından hazırlanan *Akın* piyesi Urfa Halkevinde dört gece sahnelenmiştir. Özellikle piyesin gösterildiği dördüncü geceye, hayatlarında hiç sahne ve tiyatro görmemiş olan Urfa kadınları katılmıştır. Çocuğu kucığında, çarşafı ile *Akın* piyesini görmeye gelen kadınların bu hali piyesi sunan öğretmenlerde büyük memnuniyet yaratmıştır (Yenilik, 7 Mart 1935: 2).

Hazırlanan temsiller müsamereler, konferans, aile geceleri, saz söz geceleri, yıldönümleri, bayram kutlamaları gibi etkinlikler ile düzenlenmiştir. Lozan günü kutlamasında sahnelenen *Hasbahçe* temsili, köy ve ilçe ziyaretlerinde de sahnelenmiştir (Urfa'da Milli Gazete, 28 Temmuz 1934: 1; BCA, 490.01/844.339.2). 11 Nisan Urfa Kurtuluşu yıldönümlerinde *Kozanoğlu* ve *Zor Tabib* piyesleri sahnelenmiştir (Yenilik, 11 Nisan 1935: 1). Halkevlerinin açılış yıldönümünde *Akın* ve *Atilla'nın Düğünü* piyesleri üçer gece halka sunulmuştur (Yenilik, 28 Şubat 1936: 1; Urfa'da Milli Gazete, 25 Şubat 1935: 1). Spor şubesine yardım amaçlı düzenlenen biletli müsamerede *Kızıl Çağlayan* piyesi sahnelenmiştir (Yenilik, 2 Kasım 1936: 1). *Alparslan* piyesini Urfa Halkevi'nde beş gece sunulduktan sonra 25 kişilik bir grup halinde İlçe Halkevlerine Suruç ve Birecik'e gidilmiştir (Bayraktar,1999: 235; Urfa, 15 Temmuz 1947: 1).

5.4. Spor Şubesi

Muş Bölge Müfettişi Münir Soykam, 12 Kasım 1940 tarihinde Urfa'ya gelerek yaptığı incelemeler sonucu üç kısımdan oluşan teftiş raporunu CHP Genel sekreterliğe sunmuştur.⁷ Teftiş raporunda Spor şubesi ile ilgili maddeler ile Urfa Halkevi Spor şubesi çalışmalarının birbirine zıt durumlar teşkil etmiştir.

İngiltere Kraliyet Tıp Derneği üyeliklerinde bulunmuştur. Şimdi İstanbul Üniv. Nöroloji Anabilim Dalından emekli ve Türkiye Kas Hastalıkları Derneği kurucusu ve başkanlığına devam etmektedir. Prof. Dr. Coşkun Özdemir, a.t.g., 9 Ekim 2015.

⁶ 1947 doğumlu olan Samet Atabay, ilk ve orta öğrenimini Urfa'da tamamladı. 1966 yılında Ankara Mimar ve Mühendislik okulunun Makine Mühendisliği bölümünde öğrenim görür. 1967-1970 yılları arasında Ankara'da Mimar ve Mühendislik Okulu Talebe Cemiyeti Yöneticiliği görevinde bulunmuştur. Ardından Ankara Kültür Derneği Genel Başkanlığı görevini yürütmüştür. Urfa'ya döndüğünde farklı siyasi partilere hizmet etmiş olan Atabay, evli ve iki çocuk babasıdır.

⁷ Muş Bölge Müfettişi Münir Soykam, 12 Kasım 1940 tarihinde Urfa'ya gelmiştir. Soykam, Urfa'da yaptığı incelemeler sonucu üç kısımdan oluşan bir teftiş raporunu Genel sekreterliğe sunmuştur. Rapor kısa maddeler halinde şöyledir:

-Halk umumiyetle hükümete ve büyüklerimize itimatla bağlı, kendi işleri ile uğraşmaktadırlar.

-İdare Heyeti bu yıl toplanmış, Sosyal yardım 5, Temsil, Güzel Sanatlar, Spor Şubeleri 1'er toplantı yapmışlardır. Diğer Şubeler ise hiç toplanmamıştır.

-Hiçbir Şube çalışma raporunu hazırlamamış, tutulması zorunlu olan defterler uygun olarak hazırlanmıştır.

-Halkevi binası vaktiyle bir okulmuş, sonra tadil edilerek sinemaya dönüştürülmüş, şimdi ise Halkevine tahsis edilmiştir. Balo salonu 250-300 kişilik, sinema ve temsil salonu 350-400 kişiliktir. Ancak, tüm şubelerin faaliyetleri için uygun değildir.

-Güzel Sanatlar Şubesi, her Salı gecesi "Saz Geceleri"ni düzenlemektedir. Bando takımı 14 kişiden oluşmaktadır.

- a. *Gençlik spor teşkilatı ve hükmi şahsiyetler yoktur.*
- b. *Halkevinin spor salonu olmadığı gibi bahçesi de bulunmamakta ve Spor şubesinin çalışmaları kâfi değildir (BCA, 490.01/1004.875.1).*

Her Halkevi bulunduğu coğrafi bölgesinin şartları doğrultusunda faaliyet göstermiştir. Urfa Halkevi futbol, voleybol, atletizm, binicilik, su sporları, bisiklet ve ayrıca boks faaliyetlerinde bulunmuştur. Yaşanan bütçe sıkıntısından dolayı paralı müsamereler ve spor şenlikleri düzenlenip spor kulübünün ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmıştır (Yenilik, 2 Kasım 1936: 2 ; Akgün, 8 Mayıs 1937: 2).

Spor şubesi tüm alanlarda önemli başarılar elde etmiştir. Urfa Spor; Abdurrahman, Hasan, Necmi, Ahmet, Bekir, Mustafa, Asım, Hikmet, Ömer, İdris, Sefer ve Ratıp adlı oyunculardan oluşmuştur. Mardin Spor ile yapılan maçta Urfa Spor Mardin Spor'u 1-0 yenmiştir. Halkevinin futbol takımları arasında maçlar yapıldığı gibi çevre illerde örneğin Gaziantep ile Diyarbakır futbol takımları arasında da maçlar yapılmıştır (Urfa'da Milli Gazete, 8 Ağustos 1935; Urfa, 5 Eylül 1947: 1; Yenilik, 31 Ağustos 1937: 1).

Bölgede Arap atlarının yaygın olmasından dolayı Teğmen Süleyman Bey idaresinde binicilik kulübünün açılması için çalışmalar başlatılıp bilgi amaçlı konferanslar verildikten sonra Atlı Spor Kulübü açılmıştır. Ayrıca ikramiyeli Arap Atları Sergisi düzenlenmiştir (Urfa'da Milli Gazete, 11 Ağustos 1934: 1; Urfa'da Milli Gazete, 29 Ekim 1934: 1; Urfa'da Milli Gazete, 5 Kasım 1934: 3). Ayrıca Urfa'da ilkbahar ve sonbahar at yarışları düzenlenmiştir. 19 Nisan 1936 Pazar günü yapılan ilkbahar yarışları üç kısım halinde düzenlenmiş ve Birinci Genel Müfettişi Abidin Özmen başkanlığında Belediye Başkanı, Halkevi Başkanı ve kalabalık bir halk grubu tarafından heyecanla izlenmiştir. Tay Koşusu'nda yarışa üç tay katılmıştır; birinci olan Diyarbakırlı Jokey Mehmet'in "Tolay" adlı tayı 100 lira ikramiye kazanmıştır. İkinci, Mal Müdürü İbrahim Karanfil'in "Payaza" adlı tayı ise 50 lira ikramiye almıştır. Sürat Koşusu'na- yedi at katılmış ve Diyarbakırlı Hulusi'nin "Köse" adlı atı birinci olup 80 lira, Siverekli Nazmi'nin "Savlı" adlı atı ikinci olup 40 lira ikramiye kazanmışlardır. Tahammül Koşusu'na yedi at katılmıştır; Diyarbakırlı Tahir'in "Şahin" adlı atı birinci olup 150 lira, Urfalı Sofu Mehmet'in "Sabah" adlı atı ikinci olup 75 lira, Midip köyünden Osman'ın atı üçüncü olup 25 lira ikramiye kazanmıştır. Zabitan Koşusu'na beş at katılmış; Subay Muzaffer'in atı birinci olup 40 lira, Subay Hidayettin'in atı ikinci olup 25 lira ikramiye kazanmıştır (Yenilik, 24 Nisan 1936: 1; Yenilik, 19 Ekim 1942: 1; Yenilik, 17 Ekim 1944: 1).

Urfa Halkevi Spor şubesi başkanı Himmət Ölçmen ve Halk Spor Kulübü Başkanı Eşref Beylerin gayret ve çalışmaları sonucu 10 kişilik bir yüzme takımı oluşturularak 20 Temmuz 1934 Cuma günü saat 13.00'te bir müsabaka düzenlenmiştir. Yüzlerce kişinin hazır bulunduğu alanda kırmızı mayolu on yüzücü alkışlar eşliğinde meydana çıkmışlardır. Müsabaka sonucunda kulaç atmada Hasan; kurbağalamada Kadri ve dalmada ise Ahmet birinci olmuştur (BCA, 490.01/844.339.2; Urfa'da Milli Gazete, 21 Temmuz 1934: 1).

Konuyla ilgili yapılan röportajda Prof. Dr. Coşkun Özdemir ve Gazeteci Yazar A. Naci İpek⁸, konuyla ilgili bilgileri şöyle anlatmışlardır: "*Urfa, Aynüzelihâ gölünde çok iyi yüzücüler yetişmiştir. Babam, İhsan Özdemir, gölde yapılan yüzme çalışmalarına çok önem verirdi. Crawl (serbest yüzme) yüzüşünü takdirle izlediğim Abdurrahman Aloğlu, hala gözlerimin önündedir. Adana'daki Türkiye Birincilikleri yüzme yarışlarına katılırdı.*

-En çalışkan şube Temsil Şubesidir. Repertuar dışında piyes oynanmamıştır. Şube Mardin'e kadar giderek "Tırtıllar" piyesini oynamıştır.

-Kütüphanede toplam sayısı 5219 olan kitap, risale, mecmua toplanmıştır. Okuma odaları yoktur.

-Köy gezileri hiç yapılmamıştır.

-Müzelik eşya ve defteri yoktur.

-Türkçe okuma kursları açılmamıştır, şimdi kadın ve erkekler ayrı olmak üzere bir kursun açılması uygun görülmüştür.

-Halkevi kadınlar için biçki, nakış, dikiş kurslarını açmış, ücretli bir öğretmen bulunmuştur.

-Gençlik spor teşkilatı ve hükmi şahsiyetler yoktur.

-Halkevinin spor salonu olmadığı gibi bahçesi de bulunmamakta ve Spor Şubesinin çalışmaları kâfi değildir.

CHP Genel Sekreterliğine yazılmış olan teftiş raporu belirtilmiştir. Raporda yazılanlar ile Urfa Halkevinin yaptığı çalışmalar arasındaki farkı ortaya koymak için Urfa Halkevinin her bir şubesi ayrı ayrı araştırılıp yapılan çalışmalar kronolojik olarak sıralanmıştır. Urfa Halkevinin dokuz şubesinde yapılan bütün faaliyetler başlıklar halinde belirtilmiştir. Kaynak: BCA,490.01/1004.875.1, 22 Kasım 1940.

⁸ 1932 yılında Urfa'da dünyaya gelen A. Naci İpek; ilk ve orta öğrenimini burada tamamlamıştır. 1950 yılında yazın hayatına atılan İpek "Yeni Urfa" gazetesinde "İhsan İstemez" ve "Tolunay Müstear" mahlaslarıyla yazmaya başlamıştır. 1952'de Celal Uslusoy ile birlikte "Urfa" gazetesini çıkarmış ancak bu gazete uzun ömürlü olamadığından yazılarını "Urfa'nın Sesi" gazetesinde yayımlamıştır. 1953-1954'te Yaşar Kemal ile Cumhuriyet gazetesinde çalışmıştır. Daha sonra ise Urfa'ya gelerek 1957'de "Karakoyun", 1961'de "Fırat" gazetelerini çıkarmıştır. İpek'in, gazetecilik mesleğinin yanı sıra 1964'te Özlem Kitabevi'ni açtığı, şiir ve edebiyat ile ilgilendiği bilinmektedir. Nitekim 1966 yılında "Anzılha" adlı şiir ve edebiyat dergisinde okuyucularına seslenmiştir. 1969'da "İlimiz Şanlıurfa" kitabı ile "Şiirlerde Urfa" adlı antolojiyi çıkarmıştır. 1985 yılına kadar "Cumhuriyet", "Yeni İstanbul" ve "Akşam" gazetelerinin Urfa temsilcisi olan İpek aynı zamanda 1960 ve 1986 yılları arasında Kızılay Urfa Şubesi'nin yönetim kurulu üyeliği ile ikinci başkanlığını, THK ile ÇEK il başkanlıklarını görevlerini yürütmüştür. ŞTV ve Güneydoğu TV'de "Başka Urfa Yok", "Son Urfalılar" programlarını yapmıştır. 1994'te "Urfalı Güzel", 1999'da "Gönümde Şiirleştiğin An" adlı şiir kitaplarını yazmıştır. 1991'de ŞURKAV'ın 2004'te Şanlıurfa Vakfı'nın kurulmasında çaba sarf eden İpek halen bu vakıfların mütevelli heyetinde yer almaktadır. A. Naci İpek, Röportaj, 21. Eylül 2015; Gülşah Eser-Abdullah Orak (2015). "Cumhuriyet Dönemi Kadın Eğitiminde Bir Atılım: Urfa Kız Enstitüsü", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.8, S.41, s. 429.

Sanırım Abdurrahman Aloğlu Türkiye üçüncüsü olmuştu. Urfa su sporcuları, Mersin ve Adana'daki yüzme yarışlarında dereceye girmişlerdir. Tatlı göl suyunda çalışmalarını yapan yüzücülerimiz, deniz suyunun tuzlu ve kaldırma kuvvetinin olması, kendilerine büyük avantaj sağlamıştır. Ve daha hızlı yüzerek derece yapmışlardı.” (Özdemir, 09 Ekim 2015; İpek, 21.09. 2015; Özdemir, 2013: 23).

Urfa Halkevi Spor şubesi 1934'ten itibaren voleybol takımını kurmuş, her geçen gün kendini geliştirmiştir. Sadece il içinde değil farklı illerde de maçlara katılmıştır. Urfa voleybol takımı, Türkiye Voleybol Birincilikleri maçı için Erzurum'a gidilmiştir. Maksut Ünalın başkanlığındaki 7 kişilik ekip, 13, 14, 15 Mayıs günleri Erzurum'da yapılacak olan maçlara katılmışlardır (Urfa, 4 Mayıs 1948: 1).

“Sakarya” koşusu adı altında 19 Ocak 1947 Pazar günü, bir atletizm yarışı yapılmıştır. Koşu, Halk Spor Gençlik Kulübü'nden 6 kişi, Lise Grubu'ndan ise 15 kişilik gruplar arasında yapılmıştır. Havanın yağmurlu olmasına rağmen koşucular arasında kıyasıya bir yarışma olmuştur (Urfa, 21 Ocak 1947: 1).

5.5. Sosyal Yardım Şubesi

Bu şubede en çok dikkati çeken faaliyetlerden biri ücretsiz muayene günleridir. Örneğin 1942 yılında Başkan Salahattin Atabay, kimsesiz ve fakir halkın muayene ve tedavisi için mesailerinin bir kısmını ayıran doktorlara saygı ve teşekkürlerini bildirmiştir. Yapılacak muayene günler, saatleri ve doktor isimleri ise şu şekildedir (Yenilik, 25 Kasım 1942: 1; 28 Kasım 1942: 1-2; 9 Aralık 1942: 1-2):

Pazartesi günü saat 15.00 ve 16.00 arasında Dr. Kemal Gülay,
Salı günü saat 15.00 ve 16.00 arasında Baş Tabip Dr. Fuat Tonguç,
Çarşamba günü saat 15.00 ve 16.00 arasında Dr. Muzaffer Akaltun,
Perşembe günü saat 15.00 ve 16.00 arasında Dr. Müfit Hekimoğlu,
Cuma günü saat 15.00 ve 16.00 arasında Dr. Enver Barlas,
Cumartesi günü saat 15.00 ve 16.00 arasında Dr. Hasan Basri Yücesoy.

Urfa, İnönü İlkokulu öğrencileri tarafında yoksul öğrencilere yardım amaçlı Urfa Halkevinde bir müsamere düzenlenmiştir. Sadece ilkokul öğrencilerinin sahnelediği müsamereye, yüzlerce seyirci katılmıştır. Hem programın eğlenceli olması hem de çocukların rollerini muvaffakiyetle yapmaları, herkesi heyecanlandırmıştır. Özellikle toplanan paraların, memleketin fakir çocuklarının ihtiyaçlarını karşılaması gibi mühim bir önem taşıması, herkes tarafından takdir edilmiştir. Öğretmenlerin çok emek verdiği müsamereye veliler ve halk tarafından takdir edilip, yoğun ilgi gösterilmiştir (Akgün, 27 Mart 1947;1).

5.6. Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi

Urfa Halkevi'nin Halk Dershaneleri ve Kursları şubesi, vatandaşa, özellikle kadın ve genç kızlara fayda sağlamaya çalıştığı gibi, sosyal hayata katılımını sağlamak için çeşitli alanlarda kurslar ve etkinlikler düzenlemiştir. El sanatları, pratik yaşam eğitimi, biçki-dikiş, nakış, çiçekçilik, havacılık, köy muhtarları yetiştirme, marangozculuk ve dokuma kursları gibi önemli çalışmaları yürütmüştür. Eğitim seviyesinin artırılması için Türkçe okuma yazma, yabancı dil, müzik, matematik, fizik ve aritmetik kurslarını açmıştır.

Düzenlenen biçki - dikiş kursu, altı aylık çalışmalarının mahsulünü vermiş, genç kızların zarif çalışmaları Halkevi salonunda sergilenmiştir (Akgün, 11 Nisan 1937: 3).Yine Öğretmen Rukiye Kıvrak tarafından yürütülen yapma çiçek ve kabartma kursu kadınların sosyal hayata katılmasında önemli etkiler yaratmıştır (Yenilik, 4 Nisan 1945: 2).

Kadınlar Derneği Başkanı Behiye Baturay tarafından 19 Ağustos 1935'te başlamak üzere Urfa Halkevinde bir çay şöleni düzenlenmiştir. Kılık kıyafet inkılabının temel alındığı, çarşaf ve peçe yerine modern giysiler giymeye başlayan kadınlar için verilen bu çay şöleni, parti parti düzenlenerek pek çok kadının katılımını sağlamıştır. Urfa Halkevi ve Kadınlar Derneği Başkanı diğer kardeşlerinden geri kalan, hala çarşaf ve peçesini çıkarmayan kadınların da bir an evvel medeni kıyafetlere geçmeleri için çalışmalarını sürdürmüştür (Urfa'da Milli Gazete, 22 Ağustos 1935: 2).

5.7. Kütüphane ve Yayın Şubesi

Şube üyeleri tarafından seyyar kütüphaneler oluşturularak tüm vatandaşlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra ilçelerde de okuma odaları açılmıştır (Yenilik, 3 Temmuz 1935: 1). Kuruluşunda Urfa Halkevinin kütüphanesinde bulunan kitap sayısı 2.180'dir. Bir yıl içinde kitap ve mecmua okuyanların sayısı ise 48.200 kişiye ulaşmıştır (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulasası, 1935: 201).

Urfa'da Kütüphane ve Yayın şubesi üyelerinin de yayın çalışmalarında bulunduğu, yedi yerel gazetenin varlığı görülmektedir. Bunlar: *Urfa'da Milli Gazete*, *Yeni Işık*, *Yenilik*, *Işık*, *Urfa*, *Akgün* ve *İrfan* gazeteleridir.⁹ Yerel ve ulusal gazeteler yayınlarında Urfa Halkevinin çalışmalarına geniş yer verdiği gibi (Ulus, 21 Şubat 1937: 6) konferans, müsamere, kurslar, temsiller ve birçok etkinliğin haberini yaparak insanların bu etkinliklere katılmasında da etkili olmuştur. Bunun yanı sıra “*Halkevimize Düşen Mühim Vazife*”

⁹ Bu çalışmanın zaman sınırlılığı (1934-1951) sürecinde Urfa ili yayın alanında önemli çalışmalarda bulunmuştur. Urfa Halkevi Kütüphane ve Yayın şubesi üyelerinin de çalışma yaptığı yerel gazete haberleri, dönemin aydınlatılması açısından önemli kaynaklar arasındadır. Yerel gazetelerin bir kısmı kısa süreli yayın yaparken bir kısmı ise düzenli yayın yapmıştır. Bu durum ise yapılan çalışmaya kolaylık sağlamıştır.

gibi başlıklar ile ihtiyaç duyulan noktalara dikkat çekilmiştir. (Akgün, 11 Aralık 1937: 1) Urfa Halkevi aylık dergi girişiminde bulunmakla beraber bu girişim uygulamaya konulamamıştır (Yenilik, 18 Nisan 1935: 1). Siverek Halkevi tarafından *Altın Işık* dergisi belli bir süre yayınlanmış ancak bu yayının nüshalarına ulaşamamıştır.

5.8. Köycülük Şubesi

Prof. Dr. Coşkun Özdemir ile yapılan röportajda onun "*Urfa'daki kır gezilerinde güzel dostluklar ve beraberlikler yaşanırdı. Öğretmenler ile sıkça kırlara, köylere giderlerdi. Giderken gramofon ve taş plaklar da taşınıp götürülürdü. Çok güzel geçerdi bu geziler; Sırrın, Çamurlu, Germüş köylerine gittiğimiz ve hatırladığım köyler arasındadır. İlçe ziyaretleri de yapılırdı. Suruç, Siverek ve Birecik, buralarda temsiller sunulurdu. Bir de bu geziler 6 Mayıs, Hıdırellez günlerinde oldu mu daha coşkulu geçerdi. Yüzlerce uçurtmayı gökyüzüne uçurulurdu, bazılarının kuyruklarına da fenerler takılırdı, uzun zaman izlerdik.*" sözleri Köycülük şubesinin faaliyetlerini özetler niteliktedir (Özdemir: 09 Ekim 2015). Urfa Halkevi Köycülük şubesi üyeleri 5 Nisan 1936 Pazar günü köy gezilerine çıkmıştır. Üyelerden Tahir, Rıza ve Hasan Demirkol, atlarla civar köylerin durumlarını görmek ve ihtiyaçlarını öğrenmek için köyleri gezmişlerdir. Hancağz, Çamurlu, Yenice, Akçamescit, Kaneze, Germüş ve Sırrın köylerine gidilerek halk ile görüşmeler yapılmıştır. Gezilerde, Hükümetin ve Halkevlerinin köylüler hakkındaki düşünceleri anlatılmıştır (Yenilik, 17 Nisan 1936: 1-4).

5.9. Müze ve Sergi Şubesi

Urfa Halkevi tarafından Süryanilere ait "Helen" adında bir kadın ve iki çocuğunu gösteren iki bin yıllık bir heykel incelenmiş ve bu heykel Halkevi müzesine konulmuştur. Ayrıca Orduevî'nin temelinde bulunan önemli mozaikler gün yüzüne çıkarılmıştır. Hicri 579 (1183) tarihli kayadan oyma olarak yapılmış Şeyh Mesud'a¹⁰ ait bir sahranç incelendiği gibi Romalılara ait olduğu düşünülen eserler incelenmiştir. Siverek ilçesine gidilerek Süryanilere ait kitabeler merkeze getirilip Halkevi müzesine konulmuştur. Viranşehir'de bulunan tarihi surlar ve Hincik Mağaraları incelenmiştir (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulasası: 119; Urfa'da Milli Gazete, 4 Şubat 1935: 3; Ulus, 28 Ocak 1935; BCA, 490.01/844.339.2).

6. Konferanslar

Urfa Halkevi'nde verilen konferanslardan bazı başlıklar şu şekildedir. Halkevi Başkanı M. Kazım Yazgan *Ekonomi, Artırım ve Yerli Mallar*, Dil, Tarih ve Edebiyat Şube Başkanı Cevdet Baykal, *Dil İnkılâbı*, Urfa Belediye Mühendisi Himmet Ölçmen, *Mimar Sinan*, Dil, Tarih ve Edebiyat şubesi üyelerinden Hasan Açıanal, *İçtimai Hayatta Kadın ve Erkeğin Rollerini*, Dr. Yüzbaşı Rüştü Bey, *Grip Hastalığı*, Urfa Valisi Kazım Demirer, *Yapılacak Yeni Şehir ve Şimdiki Urfa*, Dil, Tarih ve Edebiyat şubesi başkanı Cevdet Baykal, *Trahom ve Urfa Kuyularının Suları*, Kız Enstitüsü Müdürü Nedime Kamışlı, *Türk Kadınları*, Halkevi Başkanı Selahattin Atabay, *Terbiye, Ahlak ve Karakter*, Prof. Dr. H. Şükrü Oytun, *Et İle İnsanlara Geçen Parazitler*, Doç. Dr. Halil Demircioğlu, *Türk Hümanizmasının Doğuşu*, Prof. Dr. E. Ziya Karal, *Türkiye Siyasetinde Atatürk Düşünlerinin Tesiri*, Doç. Dr. Melahat Özgü, *Şiir ve Müzik*, Verem Savaş Derneği Başkanı Hazım Açıanal, *Verem Hastalığı Tedavisi ve Urfa'daki Durumu*. Konferanslar yöre halkının siyasi, sosyal, sağlık, ekonomik vb. pek çok konuda aydınlatılmasında büyük etken olmuştur.

7. Urfa Halkevinin Düzenlediği Törenler

Urfa'da milli bayramların kutlanmasında faaliyet gösterdiği gibi önemli gün ve anma programlarını da Urfa Halkevi düzenlemiştir. Cumhuriyet Bayramı, 30 Ağustos Zafer ve Teyyare Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, 23 Nisan Hâkimiyet-i Milliye Bayramı, 11 Nisan Urfa Kurtuluşu, Halkevleri açılışının yıldönümleri, Dil Bayramı, Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatı münasebetiyle düzenlenen tören ve ölüm yıldönümleri, İkinci İnönü Zaferi, Montrö ve Lozan günü yıldönümü, Namık Kemal ve Mehmet Akif Ersoy'u anma geceleri düzenlenmiştir (Akgün, 4 Kasım 1938: 1-3; Yenilik, 28 Ağustos 1935: 1; Işık, 14 Mayıs 1948; BCA, 490.01/1382.588.1; Yenilik, 24 Nisan 1936: 1; Yenilik, 4 Nisan 1935: 1; Yenilik, 4 Nisan 1935: 1; Yenilik, 24 Ocak 1936: 1; Urfa'da Milli Gazete, 24 Eylül 1934; BCA, 490.01/1432.735.1; Urfa, 1 Nisan 1943: 1-2; Akgün, 30 Temmuz 1945: 1-2; Urfa, 8 Ocak 1946: 2).

8. Urfa Halkevinin Kapatılışı

Demokrat Parti, 1946 seçimleri sonrasında bir sonraki genel seçimler için çok çaba göstermiş ve 1950 seçimleri için yurt gezileri düzenlenmiştir. 1948 yılının son aylarında DP Genel Başkanının Urfa'ya geleceği DP il başkanlığına bildirilmiştir (BCA, 90.01/443.1831.9). Ardından DP Genel Başkanı Celal Bayar 23 Haziran 1948'de Urfa'ya gelerek Topçu Meydanında bir miting vermiştir (Urfa, 25 Haziran 1948: 1). Genel seçim çalışmaları için Urfa'ya gelen Fuat Köprülü ve Refik Koraltan ise DP İl Kongresini yaparak uzun süren

¹⁰ **Şeyh Mesud**: Urfa evliyasından, Zengi - Eyyubi dönemlerinden kalma Şeyh Mesud zaviyesi ve bu zaviyenin eyvanında Şeyh Mesud'un sandukası bulunmaktadır. Sandukanın yakınında bulunun Arapça yazılı kitabeğe göre Şeyh Mesud, Hoca Ahmet Yesevî'nin öğrencilerindedir. Batı Türkistan yakınlarındaki Nişabur şehrinde öğrencileri ile birlikte Urfa'ya gelmiştir. Kitabede aynen şunlar yazılmaktadır: "*Bismillahirrahmanirrahim, Allah'ın rahmetine muhtaç, fakir, Nişaburlu Said Hengel'in oğlu Mesud bu sarıncın yapımından fariğ olup inşasını Recep ayının onlu günlerinden Pazar günü. Sene beş yüz yetmiş dokuzda tamama erdi. Allah'ın rahmeti, inayeti onun üzerine olsun. Onun ve tüm mü'minlerin yardımcısı olsun*". Metin Tuncel, *Şanlıurfa*, TDV İslam Ansiklopedisi, C.38, s.343.

çalışmalarda bulunmuşlardır (Yenilik, 11 Nisan 1948; Yenilik, 12 Nisan 1949). Urfa'da CHP ile DP arasında çok ciddi bir mücadele yaşanmış ve netice olarak 14 Mayıs 1950 seçimlerinde DP'den 6, CHP'den 1 Milletvekili meclise girmiştir (İlyas, 2015: 344). İktidar geçen DP, Halkevlerinin durumunu tetkik etmeye başlamıştır. Urfa CHP İl İdare Kurulu tarafından CHP Genel Merkezine gönderilen yazıda Urfa Halkevinin tetkik edilmiş, Parti binası ve Halkevinin bir kısmını içine alan yerler, Belediye kararı ile "Yeşil Saha Alanı" projesi içine alınmıştır (BCA, 490.01/1793.1269.1).

8 Ağustos 1951 günü yürürlüğe giren 5830 sayılı yasa 11 Ağustos 1951 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Kabul edilen yasa ile Halkevlerinin bütün taşınır taşınmaz malları hazineye devredilmiş ve Halkevlerinin kapanma süreci başlamıştır (Akşam, 9 Ağustos 1951: 1-2; Güneş, 2012: 153; Kaynar, 2007: 65; Şimşek, 2002: 204-215; Yaşar, 2008: 181; Civci, 2013: 76). Kapatılan Halkevlerinden biri de Urfa Halkevidir (Eser, 2016: 639).

Sonuç

1934-1951 yılları arasında faaliyet gösteren Urfa Halkevi Cumhuriyet ideolojisinin yayılmasında ve Urfa'da sosyo-kültürel yaşamın canlanmasında önemli bir yere sahip olmuştur.

Urfa Halkevi hakkında yazılan teftiş raporları incelendiğinde, teftiş raporlarının aksine Urfa Halkevi subelerinin oldukça etkin faaliyetlerde bulunduğu görülmektedir. Urfa, tarihi zenginliğiyle birçok farklı etnik ve dini unsurların bir arada yaşadığı ender kentlerden biridir. Etnik yapıdan dolayı Türkçe okuma yazma kurslarına ayrı bir önem verilmiş halkın eğitim seviyesinin yükseltilmesi için çalışmalarda bulunulmuş ve bu çalışmalar başarılı görülmüştür.

Kadınların sosyal hayata katılmasında Halkevi büyük çaba göstermiştir. Özellikle halkevinde düzenlenen çay şöenleri, kadın hastalıkları, kadının sosyal hayattaki rolleri vb. konularda yapılan konferanslar, kadınların temsillere katılması, gezici köy kadınları kurslarının düzenlenmesi, biçki, nakış, dokuma, vb. pek çok kursun açılması ve kadınların bu faaliyetler için teşvik edilmesi ile sosyal alanda önemli değişiklikler yaşanmıştır.

Böylece Halkevlerinin hedeflediği gaye, Urfa'da kendini büyük ölçüde hissettirmiş ve kültürel kalkınma politikasına önemli katkılar sağlamıştır. Halkın büyük öndere ve hükümete olan bağlılıkları, ilke ve inkılâpların halka benimsetilmesi için canla başla çalıştıkları ortaya konulmuştur.

KAYNAKÇA

1. Arşiv Belgeleri

BCA, 490. 01/ 443.1831.9.
BCA, 490. 01/ 844.340.1.
BCA, 490. 01/ 844.339.2.
BCA, 490. 01/ 973.768.5.
BCA, 490. 01/ 991.835.4.
BCA, 490. 01/ 1004.875.1.
BCA, 490. 01/ 1013.909.2.
BCA, 490. 01/ 1038.994.1.
BCA, 490. 01/ 1042.1007.2.
BCA, 490. 01/ 1059.1068.1.
BCA, 490. 01/ 1382.588.1.
BCA, 490. 01/ 1432.735.1.
BCA,490.01/1793.1262.
BCA, 490.01/1793.1269.1.

2. Resmi Yayınlar

Birecik Halkevi Altı Aylık Çalışma Raporu 1 Ocak 1937 - 30 Haziran 1937.
CHF Halkevleri Talimatnamesi (1934). Ankara, Hâkimiyeti Milliye Matbaası.
CHP Halkevleri ve Halkodaları 1943.
CHP Halkevleri ve Halkodaları 1945.
CHP Halkevleri ve Halkodalarının 1940 Çalışmaları, 1940, Ankara.
Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulasası (1935). Ankara, Ulus Basımevi.
Halkevlerinin 1935 Faaliyet Raporları Hulasası (1936). Ankara, Ulus Basımevi.
Siverek Halkevi Bir Yıllık Çalışma Raporu 1938-1939.
Urfa Halkevi'nin Bir Yıllık İş Sayımı 23.02.1935 – 23.02.1936 (1936). İstanbul, Hüsnütabiat Matbaası.
Cumhuriyet Halk Partisi Resmi İnternet Sitesi, Erişim Tarihi: 23 Mayıs 2016, CHP Tarihi, <https://www.chp.org.tr/>

3. Kitap, Makale ve Tezler

ARIK, Remzi Oğuz (1947). *Halkevleri'nde Müze, Tarih ve Folklor Çalışmaları Kılavuzu*, Ankara, C.H.P. Halkevleri Yayınları.
ARIKAN, Zeki (1999). "Halkevlerinin Kuruluşu ve Tarihsel İşlevi", *Ankara Üniv. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, C.6,S.23, ss.261-680.
BALTACIOĞLU, İsmayil Hakkı (1950). *Halkın Evi*, Ankara, Ulus Basımevi.
BARUKSAL, Mustafa Kemal (1938). *Duygularımın Parçaları*, İstanbul, Kültür Basımevi.
BAYRAKTAR, Nuray (1999). *Halkevleri'nin Ülke Kültürüne, İnsanın Gelişimi ve Dönüşümü Açısından Katkıları ve Öneriler*, Ankara, Halkevleri Yayınları.
CİVCİ, Sultan (2013). *Halkevleri ve İzmir Halkevi'nin Faaliyetleri*, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- ÇAPA, Mesut (2013). "Ankara Radyosu'nda Halkevleri Sanat ve Folklor Saati ve Trabzon Halkevi Programı", *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, S.15, ss.131-145.
- ÇEÇEN, Anıl (2000). *Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri*, İstanbul, Cumhuriyet Kitapları.
- DUMAN, Selçuk (2013). *Modern Türkiye'nin İnşasında Halkevleri ve Sivas Halkevi Örneği*, Ankara, Berikan Yayınları.
- ESER, Gülşah (2015). "Cumhuriyet Döneminde Türkçe'nin Eğitimi ve Öğretimi: Urfa Halkevi Örneği", *International Journal of Languages Education and Teaching*, Mannheim- Germany, ss.1176-1184.
- ESER, Gülşah (2016). "Halkevleri'nde Güzel Sanatlar Çalışmaları: Urfa Halkevi Örneği", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.9, S.42, ss. 630-640.
- ESER, Gülşah-ORAK, Abdullah (2015). "Cumhuriyet Dönemi Kadın Eğitiminde Bir Atılım: Urfa Kız Enstitüsü", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.8, S.41, ss. 421-440.
- GÜNEŞ, Müslime (2012). "Adnan Menderes ve Halkevleri", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, XII.25, ss.141-155.
- İLYAS, Ahmet (2015). "1950 Genel Seçimlerinin Urfa'ya Yansması", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.8, S.37.
- KARADAĞ, Nurhan (1988). *Halkevleri Tiyatro Çalışmaları (1932-1951)*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yay.
- KARAKUŞ, İdris (2006). *Atatürk Dönemi Eğitim Sisteminde Türkçe Öğretimi*, Ankara, TDK Yay.
- KAYNAR, Osman (2007). *Konya Halkevi'nin Türk Modernleşmesindeki Faaliyetleri (1932-1951)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TEMİZHAN, Oğuz (2006). *Halkevleri ve Halkevleri'nin 1932-1940 Arası Eğitim Faaliyetleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- TOKSOY, Nurcan (2007). *Halkevleri Bir Kültürel Kalkınma Modeli Olarak*, Ankara, Orion Kitapevi.
- TUNALI, Sancar (2014). *Halkevlerinde Yürütülen Müzik ve Piyano Çalışmalarının Yürütülmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, ORAK, Abdullah (2015). *II. Dünya Savaşı Sürecinde Urfa (1939-1945)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Şanlıurfa: Harran Üniversitesi SBE.
- ORAL, Mustafa (2006). *CHP'nin Ülküsü*, Antalya, Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Yayınları.
- ÖZER, İsmail (2010). "Halkevlerinin Milli Birliği Sağlama Yolundaki Faaliyetleri (1932-1950)", *e- Journal of New World Sciences Academy*, C.9, S.2.
- ÖZDEMİR, Coşkun (2013). *Urfa'dan Harvard'a*, İstanbul, 7.Baskı, Kaynak Yayınları.
- ŞİMŞEK, Sefa (2002). *Bir İdeolojik Seferberlik Deneyimi Olarak Halkevleri 1932-1951*, İstanbul, Boğaziçi Üniv. Yayınevi.
- YAŞAR, Hakan (2008). *Sinop Halkevi ve Faaliyetleri (1932-1951)*, Yüksek Lisans Tezi, Tokat, Gazi Osmanpaşa Üniversitesi.
- 4. Süreli Yayınlar**
- Akgün, 11 Nisan 1937.
- Akgün, 8 Mayıs 1937.
- Akgün, 11 Aralık 1937.
- Akgün, 20 Nisan 1938.
- Akgün, 30 Temmuz 1938.
- Akgün, 4 Kasım 1938.
- Akgün, 28 Aralık 1943.
- Akgün, 1 Ocak 1944.
- Akgün, 8 Ocak 1944.
- Akgün, 30 Temmuz 1945.
- Akşam, 9 Ağustos 1951.
- Işık, 14 Mayıs 1948.
- Ulus, 13 Şubat 1934.
- Ulus, 28 Ocak 1935.
- Ulus, 21 Şubat 1937.
- Urfa, 1 Nisan 1943.
- Urfa, 18 Aralık 1944.
- Urfa, 8 Ocak 1946.
- Urfa, 21 Ocak 1947.
- Urfa, 11 Mart 1947.
- Urfa, 25 Mart 1947.
- Urfa, 15 Nisan 1947.
- Urfa, 23 Nisan 1947.
- Urfa, 15 Temmuz 1947.
- Urfa, 5 Eylül 1947.
- Urfa, 4 Mayıs 1948.
- Urfa, 25 Haziran 1948.
- Urfa, 22 Aralık 1948.
- Urfa'da Milli Gazete, 21 Temmuz 1934.
- Urfa'da Milli Gazete, 28 Temmuz 1934.
- Urfa'da Milli Gazete, 11 Ağustos 1934.
- Urfa'da Milli Gazete, 24 Eylül 1934.
- Urfa'da Milli Gazete, 29 Ekim 1934.
- Urfa'da Milli Gazete, 5 Kasım 1934.
- Urfa'da Milli Gazete, 17 Aralık 1934.
- Urfa'da Milli Gazete, 1 Ocak 1935.
- Urfa'da Milli Gazete, 4 Şubat 1935.
- Urfa'da Milli Gazete, 25 Şubat 1935.
- Urfa'da Milli Gazete, 8 Ağustos 1935.
- Urfa'da Milli Gazete, 22 Ağustos 1935.
- Yenilik, 30 Ağustos 1934.
- Yenilik, 7 Mart 1935.
- Yenilik, 4 Nisan 1935.

Yenilik, 11 Nisan 1935.
Yenilik, 18 Nisan 1935.
Yenilik, 25 Nisan 1935.
Yenilik, 3 Temmuz 1935.
Yenilik, 28 Ağustos 1935.
Yenilik, 24 Ocak 1936.
Yenilik, 28 Şubat 1936.
Yenilik, 17 Nisan 1936.
Yenilik, 24 Nisan 1936.
Yenilik, 2 Kasım 1936.
Yenilik, 6 Kasım 1936.
Yenilik, 31 Ağustos 1937.
Yenilik, 14 Temmuz 1938.
Yenilik, 19 Ekim 1942.
Yenilik, 25 Kasım 1942.
Yenilik, 9 Aralık 1942.
Yenilik, 19 Şubat 1944.
Yenilik, 22 Mayıs 1944.
Yenilik, 16 Eylül 1944.
Yenilik, 17 Ekim 1944.
Yenilik, 27 Şubat 1945.
Yenilik, 4 Nisan 1945.
Yenilik, 11 Nisan 1948.
Yenilik, 12 Nisan 1949.

5. Kişisel Görüşmeler

Prof. Dr. Coşkun Özdemir, 1929 Urfa Doğumlu, Görüşme Tarihi: 09 Ekim 2015.

Ahmet Naci İpek, Gazeteci-Yazar, 1932 Urfa Doğumlu, Görüşme Tarihi: 21 Eylül 2015.

Samet Atabay, İş Adamı, 1947 Urfa Doğumlu, Görüşme Tarihi: 05 Kasım 2015.

EK -1

Urfa Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi Müzik Öğretmenleri.

Kaynak: Samet Atabay Arşivi. (2015)

EK -2

Urfa Halkevi Spor Şubesinden Öğretmen İhsan Özdemir ve Spor Çalışmaları.

Kaynak: Prof. Dr. Coşkun Özdemir Arşivi. (2015).

EK - 3

Urfa Halkevi Başkanı Salahattin Atabay, Müzik öğretmeni ve Mandolin Kursu Öğrencileriyle.

Kaynak: Samet Atabay Arşivi. (2015).

EK - 4

Urfa Halkevinde Kadınlara Verilen Türkçe Okuma Yazma Kursu.

Kaynak: Samet Atabay Arşivi. (2015).

